

گزیدگی با حشرات

حشره "دراکولا" یا "بند" نه نیش می‌زند و نه گاز می‌گیرد بلکه ترکیبات سمی و محرکی ترشح می‌کند که باعث ایجاد زخم در محل عبور خود از روی پوست می‌شود.

سم حشره "دراکولا" یا "بند" باعث ایجاد صدمات بافتی، زخم و تاول می‌شود. علائم به‌صورت قرمزی، بروز تاول و یا جوش‌های کوچک همراه با خارش و در انتها ورقه شدن و پوسته‌پوسته شدن پوست است.

پیشگیری:

- برای پیشگیری از گزش حشرات علاوه بر نصب توری به پنجره‌ها، پوشیدن لباس‌های محافظت‌کننده و آستین‌بلند در محیط‌های باز غیرشهری، استفاده از پشه‌بند و مواد حشره‌کش در شب توصیه می‌شود.
- نگهداری حیوانات خانگی باعث تجمع بیشتر حشرات می‌شود. بنابراین لازم است نگهداری حیوانات اهلی توأم با رعایت بهداشت باشد.
- اگر در محل زندگی درختان زیادی وجود دارد باید برای پنجره‌های خانه از توری استفاده شود و در پارک‌ها از آویختن لباس‌ها روی درخت خودداری شود.
- در مناطقی که حشرات زیاد وجود دارد، بهتر است روی پوست بدن مخصوصاً بدن کودک از کرم‌های دورکننده حشرات استفاده نمود. اما باید توجه داشت استفاده دائم از این مواد سبب حساسیت بیشتر می‌شود.
- به‌هیچ‌وجه کندوی زنبورعسل را دست‌کاری و زنبورها را تحریک نکنید.
- اگر در نزدیکی خود زنبور دیدید به‌جای نابود کردن آن با مگس‌کش، موقتاً آن منطقه را ترک کنید.
- از پوشیدن لباس‌هایی با رنگ روشن و استفاده از عطرهای تند در مناطقی که حشرات زیادی دارند، جداً خودداری کنید؛ زیرا تمام این موارد باعث جذب زنبورها می‌شود.

- در محیط‌های باز، پیراهن آستین بلند و شلوار بلند به کودکان بپوشانید.

درمان:

- ◇ برای سم حشره "دراکولا" یا "بند" وجود ندارد و عارضه بعد از مدتی خودبه‌خود خوب می‌شود.
- ◇ له شدن حشره "دراکولا" یا "بند" روی پوست و یا خاراندن پوست سبب انتشار سم و تشدید زخم‌های روی پوست خواهد شد.
- ◇ برای تخفیف عارضه پوستی سم حشره دراکولا، می‌توان در ساعات ابتدایی، با آب و صابون معمولی محل عارضه را شستشو داد و با تمیز نگه داشتن محل عارضه می‌توان از بروز مشکلات ثانویه از جمله عفونت‌های باکتریایی جلوگیری کرد همچنین هرچه پوست مرطوب‌تر باشد شدت عارضه بیشتر است.
- ◇ به‌طور تجربی استعمال الکل سفید بر روی موضع آلوده به سم حشره دراکولا یا بند می‌تواند در کاهش علائم مؤثر باشد.

تهیه شده در:

دفتر تحقیق توسعه معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی ایران

نشانی: تهران، میدان آرژانتین، خیابان الوند، پلاک ۶۰

شماره تلفن: ۸۸۷۷۹۱۱۸ داخلی ۱۱۹ و ۱۰۴

پایگاه اینترنتی: WWW.Fdo.iums.ac.ir

آبان ماه ۱۳۹۸

معاونت غذا و دارو
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران
معاونت غذا و دارو

پیشگیری از مسمومیت ناشی

از گزیدگی‌ها

معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی ایران

مارگزیدگی

۱- مار افعی:

- * بروز درد تیز و سوزاننده در محل گزش مار افعی ۱ تا ۵ دقیقه بعد از گزش
- * تورم نیم تا ۴ ساعت بعد از گزش که ممکن است در عرض ۲۴-۱۲ ساعت افزایش یافته و کل اندام مبتلا را درگیر نماید.

- * احتمال بروز تاول‌های کوچک در محل گزش

۲۴-۳۶ ساعت پس از گزیدگی

- * بروز علائم: تهوع و استفراغ، بی‌حسی در اطراف دهان، صورت و پوست سر و گزگز نوک انگشتان، تب و لرز، تعریق، ضعف و بی‌حالی و سرگیجه

از مشخصه های مهم گزیدگی با مار افعی :

- اختلالات انعقادی خون به صورت خونریزی از بینی، وجود خون در خلط، خون در ادرار، خون در مدفوع، خونریزی در شکم و داخل چشم و مغز می باشد.
- اختلال در عملکرد کلیه، کاهش سطح هوشیاری و شوک قلبی - عروقی از علائم گزش مار افعی است.

۲- سایر مارها:

- ♦ از علائم گزیدگی با مار کبری و مار مرجان، افتادگی پلک‌ها، خواب‌آلودگی، ضعف عضلانی، فلج، اختلال تکلم و تنفس، آبریزش از دهان، استفراغ و تهوع است.
- ♦ علائم گزیدگی با مار آبی (دریایی)، درد عضلانی و تغییر رنگ ادرار به رنگ قهوه‌ای یا سیاه است.

درمان:

۱- قبل از انتقال مصدوم به مرکز درمانی باید بیمار را آرام کنید و از حرکات بیش‌ازحد او جلوگیری نمایید.

۲- هر چه سریع‌تر فرد مارگزیده را به اورژانس بیمارستان منتقل کنید و زمان را با تلاش برای کشتن و یا گرفتن مار از دست ندهید.

۳- مصدوم مارگزیده را باید از محل حادثه (جهت جلوگیری از حمله مجدد مار) دور کرد.

۴- عضو محل گزیدگی مار را باید بی حرکت و هم‌سطح یا کمی پایین‌تر از سطح قلب نگه داشت.

۵- ستن یک نوار محکم و پهن، چند انگشت بالاتر از محل مارگزیدگی به‌ویژه اگر محل گزیدگی در دست‌ها یا پاها باشد الزامی است.

۶- بستن نوار بالاتر از محل مارگزیدگی نباید آن‌قدر سفت باشد که جریان خون اندام را مختل کند. اگر ورم باعث سفت شدن نوار شد، آن را باز کنید و از محلی بالاتر ببندید. هر ۱۰ تا ۱۵ دقیقه، به مدت ۱ دقیقه نوار را باز کرده و دوباره ببندید. این کار باید تا زمان آماده

شدن پادزهر ادامه یابد.

۷- در مارگزیدگی باید از سرد کردن عضو با آب سرد یا یخ خودداری کرد.

۸- در مارگزیدگی علائم واکنش‌های حساسیتی شدید مانند عطسه، مشکل در تنفس یا تورم سریع و شدید، درد شکم، تهوع، سرگیجه، درد قفسه سینه، خرخر صدا و کبودشدن رنگ لب‌ها از جمله مواردی هستند که سریعاً باید به اورژانس مراجعه شود.

۹- مارگزیدگی در کودکان، بیماران قلبی، دیابتی، افراد مسن و معلولین حرکتی و بیماران مبتلا به آلرژی بسیار خطرناک‌تر است.

۱۰- گزش متعدد مار در ناحیه سر و گردن خطرناک‌تر است.

عقرب گزیدگی

گزش عقرب می‌تواند منجر به بروز درد شدید در ناحیه گزش شود اما علائم تهدیدکننده حیات و حوادث منجر به مرگ به ندرت رخ می‌دهد.

تورم ناشی از گزش عقرب، عموماً محدود به ناحیه گزش است و احساس بی‌حسی و سوزش در ناحیه گزش برای ۴ تا ۶ ساعت به وجود می‌آید و معمولاً پس از ۲۴ ساعت بهبود می‌یابد.

درمان:

♦ فرد عقرب‌گزیده، خصوصاً کودکان را در اسرع وقت به بیمارستان منتقل نمایید.

♦ برخی از عقرب‌های بومی کشور ما در ناحیه خوزستان، کرمان و کاشان بسیار خطرناک‌اند و فرد عقرب‌گزیده برای تزریق سرم ضد زهر باید به بیمارستان منتقل شود.

گزیدگی با زنبور

زنبور گزیدگی ممکن است در اثر نیش انواع زنبور مانند زنبورعسل و زنبور سرخ بروز نماید.

علائم زنبور گزیدگی معمولاً در عرض چند ساعت ناپدید می‌شود. زنبورها و زنبورهای سرخ به طور مکرر نیش می‌زنند و محل گزش آن‌ها به سادگی عفونی می‌شود.

چنانچه گزش زنبور در نقاط مختلف و آن‌هم در ناحیه گردن و سر بروز نماید، جدی‌تر است و می‌تواند تهدیدکننده زندگی باشد.

درمان زنبورگزیدگی :

* نیش زنبورعسل ماده، به کیسه محتوی زهر متصل است و پس از گزش در زخم باقی می‌ماند و محتویات کیسه زهر به زخم منتقل می‌شود. بنابراین برداشتن سریع نیش از روی زخم، جهت جلوگیری از ورود بیشتر سم به زخم ضروری است.

* اگر فرد زنبور گزیده مشکل تنفسی داشت و یا تورم شدید و سریع در محل گزش بروز کرد، باید به پزشک مراجعه نماید.

* اگر سابقه واکنش حساسیتی شدید به نیش زنبور دارید، با پزشک خود برای مقابله با آن مشورت کنید.

* فرد زنبور گزیده برای چند روز از نظر تشدید درد یا باقی ماندن تورم یا علائم شبیه آنفولانزا و یا تب باید تحت نظر باشد و در صورت بروز این علائم سریعاً به پزشک مراجعه شود.

* اقدامات اولیه در گزش‌های معمولی زنبور شستشوی محل زنبور گزیدگی با آب و صابون است.

* روی محل زنبور گزیدگی کمپرس سرد یا کیسه محتوی یخ قرار دهید و به‌طور متوالی هر ۱۵ دقیقه یک‌بار کیسه یخ را از روی پوست بردارید. از قرار دادن مستقیم یخ روی پوست اجتناب نمایید و از گرم کردن موضع بپرهیزید.

* برای جلوگیری از گزیدگی حشرات در هنگام سفر حشره‌کش، پشه‌بند و یا دیگر وسایل ایمنی را همراه داشته باشید.